

Звіт про результати опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня щодо оцінювання якості реалізації освітньо-наукових програм за 2019-2020 н.р.

Опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Сумського державного університету проводилося в березні 2020 року з метою вивчення якості реалізації освітньо-наукових програм. Опитування здійснювалося за наступними блоками: освітня компонента, якість викладання, наукове керівництво, загальна підтримка освітньої програми.

До анкетування були залучені 190 аспірантів за всіма освітньо-науковими програмами, з них: 150 аспірантів денної форми навчання, 20 аспірантів – заочної форми навчання та 20 аспірантів вечірньої форми навчання. Аналіз відповідей респондентів здійснювався в цілому по СумДУ, в розрізі курсів навчання аспірантів, науково-освітніх програм, за якими вони навчаються та інститутів/ факультетів, за якими респонденти закріплені.

Відповіді здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня на питання блоку «Освітня компонента» засвідчили, що аспіранти СумДУ переважно задоволені змістовною складовою навчального плану освітньо-наукових програм, перелік запланованих дисциплін в якому сприяє формуванню загальних компетентностей та в цілому відповідає науковим інтересам респондентів, а також сприяє успішній реалізації науково-дослідної діяльності. Крім того, респонденти в процесі опитування надали свої пропозиції щодо формування індивідуальних траєкторій навчання. При цьому слід відмітити, що опитані аспіранти високо оцінили рівень проінформованості загальними результатами навчання за відповідною освітньо-науковою програмою.

Аналізуючи відповіді респондентів на питання анкети щодо відповідності змісту освітньо-наукової програми (переліку навчальних дисциплін) їх науковим інтересам та формуванню навичок проведення дослідницької діяльності зазначимо, що переважна більшість респондентів дали позитивні відповіді. Так, 42,1 % опитаних аспірантів надали відповідь «Так» та 43,2 % – «Переважно, так», що є підтвердженням високої якості змістовної складової освітньо-наукових програм, відповідності науковим інтересам здобувачів вищої освіти та сприянню повноцінній підготовці до проведення наукових досліджень. При цьому, лише 5,8 % респондентів відмітити, що зміст освітньо-наукової програми не відповідає їх науковим інтересам та не забезпечує повноцінну підготовку до дослідницької діяльності. Узагальнені відповіді респондентів на дане питання анкети за курсами навчання та в розрізі інститутів/факультетів також підтверджують високий рівень якості змістовної складової освітньо-наукових програм, які реалізуються в СумДУ.

Відповіді на питання щодо здатності запланованих навчальних курсів формувати загальні компетентності, які необхідні науковцям засвідчив, що 87,4 % респондентів надали позитивну відповідь на дане питання. В розрізі курсів навчання також спостерігається досить висока оцінка якості формування блоку дисциплін загального спрямування. В цілому, відповідь «Так» та «Переважно, так» обрали 85,7 % респондентів, які навчаються на 1-му курсі, 90,8 % – на 2-му курсі, 92,1 % – на 3-му курсі та 74,1 % – на 4-му курсі. Що стосується аналізу відповідей здобувачів вищої освіти на зазначене питання в розрізі інститутів/факультетів, то переважна більшість опитаних аспірантів вважають заплановану кількість навчальних курсів достатньою для формування загальних компетентностей. Так, загальна частка відповідей «Так» та «Переважно, так» наданих респондентів в розрізі інститутів/факультетів коливається від 73,7 % (ЕлІТ) до 96,1 % (ННІ БТ «УАБС»).

При цьому слід відмітити, що 81 % опитаних здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вважають, що заплановані і вивчені курси в повній мірі здатні сформувати загальні компетентності. Зазначимо, що при загальній переважній позитивній оцінці якості формування блоку дисциплін загального спрямування аспірантами СумДУ в

розрізі курсів навчання лише респонденти 4-го та 1-го курсів мають певні сумніви у здатності запланованих і вивчених курсів сформувати загальні компетентності. Так, 4,1 % респондентів 1-го року навчання та 7,4 % – 4-го року навчання обрали варіант відповіді на дане питання «Не здатні». В розрізі інститутів /факультетів спостерігається аналогічна ситуація щодо позитивного оцінювання здатності вивчених курсів загального циклу сприяти формуванню загальних компетентностей, необхідних аспірантам для виконання науково-дослідної роботи.

При дослідженні питання щодо рівня ознайомлення здобувачів вищої освіти третього (науково-освітнього) рівня із загальними результатами навчання за обраною освітньо-науковою програмою більшість опитаних аспірантів зазначили, що були ознайомлені: 57,9 % респондентів надали відповідь «Так» та 28,9 % – «Переважно, так». Слід відмітити, що лише 4,7 % визнали рівень ознайомлення недостатнім. В розрізі курсів навчання, найбільший рівень ознайомлення із загальними результатами навчання відмічається за аспірантами 1-го (92,7 %) та 3-го (97,4 %) років навчання. Найвища частка респондентів, які відмітили нестачу інформації даного спрямування, – 7,4 % відмічається здобувачами 4-го курсу навчання. Слід відмітити, що в розрізі інститутів/факультетів спостерігається переважно високий рівень обізнаності із загальними результатами навчання.

Відповіді респондентів на питання анкети щодо достатності навчальних курсів, необхідних для успішного виконання дисертаційного дослідження показали, що переважна більшість – 71,6 % опитаних здобувачів вищої освіти третього (науково-освітнього) рівня повністю задоволені структурою навчального плану, відмітивши достатність навчальних курсів, необхідних для успішного виконання дисертаційного дослідження. При цьому, отримані результати дозволяють зробити висновок, що в і розрізі курсів навчання респонденти переважно задоволені змістовною складовою освітньо-наукових програм. Високий рівень позитивних оцінок навчального плану освітньо-професійних програм спостерігається в розрізі інститутів/факультетів.

Результати опитування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня щодо якості формування варіативної складової обраної освітньо-наукової програми засвідчують, що в цілому аспіранти СумДУ задоволені підходом, що реалізується в університеті щодо формування індивідуальної траєкторії навчання. Так, варіант відповіді «Так» або «Переважно, так» надали 72,1 % респондентів. Слід відмітити, що при наданні відповіді на питання «Дисципліни якого спрямування Ви хотіли б додати до переліку вибіркових дисциплін?» відповіді респондентів розподілилися таким чином (рис 1).

Рис. 1 Розподіл відповідей аспірантів на запитання «Дисципліни якого спрямування Ви хотіли б додати до переліку вибіркових дисциплін?», %

Оцінювання блоку «Якість викладання» здійснюється з метою дослідження рівня якості викладання, видів інформаційних ресурсів, які супроводжують цей процес, а також дотримання принципів академічної доброчесності.

Аналіз відповідей респондентів щодо можливості отримання консультацій викладача з навчальних питань, свідчить про тісну співпрацю викладачів зі здобувачами вищої освіти, що підтверджується високим рівнем позитивних відповідей на дане питання як по СумДУ в цілому (93,2 %), так і в розрізі курсів (показник переважає 90 %) навчання

та інститутів/факультетів, де відсутність проблем з консультуванням відмітили від 87,8 % (медичний інститут) до 100 % (ТеСЕТ, ІФСК) респондентів.

Відповіді аспірантів на питання анкети щодо ресурсів, які вони найчастіше використовують в процесі навчання засвідчили, що переважна більшість респондентів самостійно шукають матеріали в Інтернеті (81,1 %) або використовують електронні ресурси викладача за його посиланнями (67,4%), звертаються до електронних ресурсів бібліотеки (33,7%), відкритих електронних ресурсів університету (32,6%) та посібників, підручників чи періодики з бібліотеки (30,5%), матеріали дистанційного навчання (24,7%), матеріали лекцій викладача (10 %).

Аналізуючи відповіді на питання щодо випадків недобросовісного проведення занять викладачами, позитивним моментом є той факт, що 71,6 % опитаних аспірантів повністю заперечують порушення викладачами освітнього процесу.

Оцінювання блоку «Якість наукового керівництва» спрямоване на визначення якості наукового керівництва та корисності допомоги наукових керівників здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня під час навчання та в процесі виконання дисертаційного дослідження.

Обрані здобувачами варіанти відповіді на питання даного блоку свідчать про високу якість наукового керівництва аспірантами в СумДУ та тісну співпрацю й суттєву допомогу наукового керівника дисертантам в процесі реалізації їх наукових інтересів. На питання анкети, які стосувалися корисності допомоги наукового керівника при виборі теми дисертаційного дослідження, підготовці наукових публікацій, в процесі роботи над текстом дисертації, при формуванні індивідуального плану рівень позитивних відповідей «Дуже корисною» та «Корисною» сягав 90 % як в цілому по СумДУ так і залежно від курсів навчання та в розрізі інститутів/факультетів. Такі варіанти відповідей, як «Не відчував такої допомоги» та «Допомога була епізодичною» в цілому по СумДУ не перевищують 3 %, а в розрізі курсів та інститутів/факультетів взагалі носять фрагментарний характер.

Оцінювання блоку «Загальна підтримка освітньої програми» передбачає виявлення рівня ефективності підтримки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, яка їм надається під час навчання в аспірантурі та при проведенні дисертаційних досліджень у різних сферах, доступі до наукометричних баз даних, лабораторного, клінічного, студійного обладнання, залученні аспірантів до міжнародної академічної спільноти.

Аналіз відповідей на питання анкети щодо доступу аспірантів до наукометричних баз даних, свідчить про досить високу оцінку підтримки освітньої та наукової діяльності респондентів в СумДУ, оскільки 83,2 % опитаних позитивно оцінили цю складову академічної підтримки. Так, варіант відповіді «відмінно» обрали 23,7 % опитаних аспірантів, «дуже добре» – 26,3 %, «добре» – 33,2%. Слід відмітити, що лише 14,7 % опитаних обрали варіант відповіді «задовільно» та 2,1 % – «погано». Досить високі оцінки при аналізі відповідей респондентів відмічаються і при групуванні їх за курсами навчання, окрім того аспіранти 1-го та 2-го курсу взагалі не надали оцінки «погано». В розрізі інститутів /факультетів також зберігається переважний рівень вибору високих оцінок доступності аспірантів до наукометричних баз.

Відповіді респондентів щодо наявності та доступу до лабораторного, клінічного, студійного або іншого фізичного обладнання показують, що 75,4 % високо оцінюють ефективність підтримки в даному напрямку, при цьому варіант відповіді «відмінно» обрали 18,9 % опитаних, «добре» – 39,5 %, «дуже добре» – 17,9 %. В той же час, слід звернути увагу, що 23,7 % опитаних дещо не задоволені цією складовою в рамках підтримки освітньо-наукових програм програми: 15,8 % оцінили її «задовільно», 7,9 % – «погано».

Аналізуючи відповіді здобувачів вищої освіти третього (науково-освітнього) рівня щодо активності СумДУ в напрямку залучення їх до міжнародної академічної

спільноти, слід відмітити, що в університеті реалізується значний обсяг міжнародних освітньо-наукових проєктів, учасниками яких є в тому числі і аспіранти. При цьому, 89,4 % опитаних надали відповідь щодо забезпечення можливостей їх залучення до міжнародної академічної спільноти. Досліджуючи відповіді респондентів залежно від року навчання, то відмітимо, що переважна більшість опитаних підтверджує високу активність університету в розширенні участі аспірантів у різних видах міжнародного співробітництва. Узагальнення відповідей респондентів в розрізі інститутів/факультетів, дозволяє зробити висновок щодо широкого залучення здобувачів до реалізації міжнародних проєктів.

Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо якості реалізації освітньо-наукових програм третього рівня в розрізі інститутів (факультетів) доведені до відома директорів інститутів (деканів факультетів), гарантів освітньо-наукових програм. Дані результати обговорюються на засіданнях Ради з якості інститутів (факультетів), робочих проєктних груп з метою подальшого удосконалення та підвищення якості реалізації освітньо-наукових програм.